

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שלישי ט' באב תשע"ז | דף היומי בבלי: סנהדרין ט"ז.
דף היומי בהלכה: מסימן רמ"ז אמצע סעיף ג' "ואם השאילה" עד סעיף ד'.
מוסר: פרק ג' 'והנה אנו רואים' עד 'עוד יש ליצר הרע'. | קנין חכמה הלימוד השבועי: 'ובעבור שהלשון קלה' עד
שער השקור' ויש בענין השקור'.

ענייני דיומא

מדוע מניחים תפילין בתשעה באב רק בתפילת מנחה?

קבע' עד לקיום המצוה, והפוסקים נחלקו בנוגע להנחת תפילין בתשעה באב, האם אסור לישון לפני קיומה בעת תפילת המנחה, ויש שהתירו זאת לפני חצות היום, ויש שהתירו במשך כל היום, כיון שיש הסוברים שאין חיוב הנחת תפילין כלל בתשעה באב. וכן נחלקו לענין חולה הזקוק לאכול סעודה בבוקר, אם עליו להניח תפילין לפני אכילתו. [סימן תקנה, סעיף א' וס"ק א-ב; ביאורים ומוספים דרשו, 2-3]

בתשעה באב, נוהגים שלא להתעטף בטלית גדול ולא להניח תפילין בתפילת שחרית, אלא בתפילת מנחה, כהקבלה לאמור במדרש שבעת החורבן קרע הקב"ה את טליתו והסיר מעליו את תפיליו, כביכול. את הציצית (טלית קטן) יש ללבוש כרגיל, אך יש אומרים שאף אם פשט אותה בלילה אין מברכים עליה בבוקר, ולכן ראוי לכתחילה שלא לפושטה בלילה כדי לצאת מידי ספק חיוב הברכה בבוקר. ראוי להוסיף, כי לפני קיום מצות עשה אסור לאכול סעודה ולישון שינת

הדף היומי בהלכה

מה 'תפקידם' של שלושת האנשים שנוכחותם נדרשת בשעת 'הפקר'?

אומרים שלכל הדעות ניתן להפקיר בינו לבין עצמו, כיון שבאופן זה דעתו מוחלטת להפקיר מחמת חשש האיסור; (וראה להלן). ומדרבנן, הפקר צריך להעשות בפני שלושה אנשים לכל הפחות, כדי שהאחד יוכל לזכות בדבר המופקר, והשניים האחרים יעידו על ההפקר; ויש שכתב שמשום כך נדרש ששנים מתוכם יהיו כשרים לעדות זו. [שו"ע רמ"ג, משנ"ב טו, ושעה"צ יח; ביאורים ומוספים דרשו, 17-16]

חכמינו ז"ל למדו מפסוקי התורה שאדם יכול להפקיר את נכסיו באמירה בלבד, וכל הקודם - יכול לזכות בהם. ונחלקו הפוסקים: יש אומרים שצריך להפקיר בפני אדם אחד לכל הפחות, ואפילו אחד מבני ביתו, כיון שבאומרו זאת בינו לבין עצמו בלבד אין דעתו מוחלטת להפקיר, ואין דבריו אלא דיבורים בעלמא; וכן פסק בשולחן ערוך. ויש אומרים שדי בכך שיאמר זאת בינו לבין עצמו; והרמ"א מביא דעה זו. ובמקרה שמפקיר על מנת להנצל מאיסור - יש

הדף היומי בהלכה

האם כל איסורי שבת שאינם קשורים ל'אוכל נפש' קיימים גם ביום טוב?

אך אסור ליטול שכר עבור יום טוב בפני עצמו, משום ש'שכר יום טוב' אסור כ'שכר שבת' (ראה שו"ע לעיל, א), ואין ליטול את השכר אלא ב'הבלעה' עם שכר של ימים אחרים. ברם, לדעת פוסקים רבים, ראשונים ואחרונים, מצות שביתת בהמתו קיימת גם ביום טוב. ויש אומרים שהכרעת השולחן ערוך היא כדעה זו. ולמעשה, יש להחמיר. [שו"ע רמ"ג, משנ"ב יט, ושעה"צ כב; ביאורים ומוספים דרשו, 18]

כפי שלמדנו, אדם מצווה שכל בעלי החיים שבבעלותו ישבתו בשבת ממלאכה; ומצוה זו מכונה 'שביתת בהמתו'. יש אומרים שמצוה זו נוהגת דווקא בשבת, ולא ביום טוב, כיון שהפסוק ממנו נלמדת מצוה זו - לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ - נכתב בנוגע לשבת, ולא בנוגע ליום טוב, ורק לענין 'ל"ט מלאכות' הושווה יום טוב לשבת, אך לא לענין מצוה זו, המחודשת שמלאכת הבהמה אסורה כמלאכת האדם. וכן פסק הרמ"א. ולדעה זו מותר להשכיר בעלי חיים לגוי ליום טוב;

איזה הפקר מוגבל מאליו ליום אחד בלבד?

שלושה, ולפחות בפני אדם אחד. וראה לעיל. ומשך זמן ההפקר מוגבל מאליו עד למוצאי שבת. ואם מקנה את בעלי החיים לגוי – יסכם עם הגוי על מחירם, ויאמר לו: "בעלי החיים שלי קנויים לך", והגוי יתכוון לקנות, ואזי נקנים לו בעלי החיים בקנין 'חצר'. ובדיעבד, אם לא הפקיר או הקנה בערב שבת, רשאי לעשות זאת בשבת עצמה. [שו"ע רמ"ג, ומשנ"ב טו, טז ריח]

כפי שלמדנו, ישראל המשכיר בעלי חיים לגוי צריך להתנות עמו שישבם לפני השבת. ואם התנה כן, ובכל זאת הותיר הגוי את בעלי החיים ברשותו לשבת – צריך הישראל להפקיר את בעלי החיים לפני השבת, ולחילופין, להקנותם לגוי. והפקר זה, רשאי לעשותו בינו לבין עצמו בלבד, והגם שמדובר בהפקר צריך להעשות בפני שלושה אנשים, בנדון דנן הקלו, משום שנאנס בדבר ומפקיר כדי להנצל מאיסור דאורייתא של 'שביית בהמתו'. ועם זאת, ראוי להפקיר בפני

קנין חכמה

ה'משקפות' של היצר הרע

ערך המעשה מאד, או להיפך מגדיל את הטרחה הכרוכה בו עד מאד, וכשרוצה לדבר לשון הרע והמסס אם להמנע מכך, מגדיל היצר הרע בעיניו את עולת המדובר, וכן אם חפץ לעשות מעשה רע, מקטין היצר הרע בעיניו את חומרת הדבר. וכמו כן, את המצוות שכבר קיים – מגדיל היצר הרע בעיניו, ואת העבירות שעבר – מקטין בעיניו. ואלמלא הקב"ה עוזרו להנצל מתרמית זו של ה'צופה' – אין האדם יכול לעמוד בפניו. [שם עולם, חלק ב פרק ג]

חכמינו ז"ל אמרו: "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו, אין יכול לו, שנאמר, צופה נִשְׁע לְצַדִּיק וּמִבְּקֶשׁ לְהַמְיִתּוֹ, ה' לֹא יַעֲזֹבנוּ בְּיָדוֹ". הנה חכמינו כינו את היצר הרע בשם 'צופה', וניתן להמליץ על כך, כי אכן היצר הרע דומה לצופה, העומד בראש המגדל לראות אם האויב מתקרב, וכדומה. צופה זה, יש תחת ידו משקפת, שבעזרתה ניתן לראות עצמים קטנים בהגדלה, ולהיפך – לראות מרחב גדול ורחוק, בהקטנה. וכך מידתו של היצר הרע – כשהוא מיעץ לאדם להמנע מאיזה מעשה טוב, הוא מקטין את

**ר' עזריאל דוד פסטג ידע היטב שהוא נוסע לאושוויץ
והכריז: מי שיהיה מוכן לקחת את שיר 'אני מאמין',
לקפוץ מהרכבת ולהביאו לרבי ממודז'יץ בארצות הברית,
אתן לו חצי מהעולם הבא שלי!**

הרב אברהם פוקס

את דרכו כדי לפגוש את אביו האהוב. ברגע הראשון הסובבים אותו הסתכלו עליו בתמון, אך כשהחל לשיר בפעם השנייה הם כבר רצו להצטרף אליו, כשהם שרו את השיר בשלישית קולותיהם נשמעו כבר בקרון הסמוך, היהודים שישבו בו היו המומים, האם הם שומעים ניגון או שהפחד מתעתע בהם ושקשוק גלגלי המתכת הוא שעולה באוזניהם? ולפתע הם זיהו את המילים אני מאמין... אני מאמין... וכך הצטרפו לשירה קרון אחר קרון, עוד ועוד יהודים שרים את שיר האמונה כשדמעות בעיניהם ואמונה מציפה את לבם, והרכבת כאילו לא שומעת את השירה הבוקעת מתוכה וממשיכה במהירות עצומה, אולי תצליח להתגבר על השירה...

ר' עזריאל דוד ידע היטב להיכן הוא נוסע, אך הוא שר בדבקות. עיניו עצומות ופניו בוערות וכל יושבי הקרון מביטים בו ושרים יחד עמו. לפתע הוא משתק ופותח את עיניו ומכריז: מי שיהיה מוכן לקחת את שיר 'אני מאמין', לקפוץ מהרכבת ולהביאו לרבי ממודז'יץ בארצות הברית, אתן לו חצי מהעולם הבא שלי! שניים נענו לאתגר, הוא כתב להם את התווים באמצעות בדל עופרת והם קפצו, האחד נהרג במקום ה' ייקום דמו, והאחר שרד את הקפיצה ואת מאורעות השואה והגיע לרבי כמה שנים לאחר מכן בערב יום הכפורים. הוא הסתגר בחדרו שעה ארוכה וגולל את סיפורו, והנגון שהיה כבר מפורסם התפרסם עוד יותר, לפני "כל נדרי" נכנס הרבי ממודז'יץ לבית המדרש כשפניו לוחטות ואמר "השנה אין דרשה כמו בכל שנה, הפעם יש לנו ניגון – אני מאמין..."

הרחבה שלפני תחנת הרכבת כבר היתה ריקה מאדם. מלבד אי אלו פולנים שעמדו והסתכלו במבטים של שמחה לאיד, איש לא נכח בה. הרכבת שעמדה הכן לנסיעה היתה מלאה עד אפס מקום עד שנראה שאפילו יצרני הרכבת לא העלו בדעתם שאי פעם ימלאו בה כמות גדולה כזאת של אנשים. משל בהמות היו ולא בני אדם... יעד הנסיעה היה "אושוויץ".

הנאצים מלאו את הרכבת עד שאחרון היהודים עלה עליה. הם לא הכירו במגבלות מקום ברכבת, רק במגבלות הזמן של רצח היהודים, ולכן נצלו כל יום ויום לטבח עוד ועוד יהודים.

הדלתות הכבדות סגרו על היהודים שבקרון שישבו בו מבהלים ומפחדים. באחד הקרונות שברכבת יחד עם כל היהודים ישב ר' עזריאל דוד פסטג ה"ד", ר' עזריאל דוד היה יהודי חשוב ותלמיד חכם וגם חסיד מודז'יץ המלחין ניגונים לחסידות.

הרכבת החלה שועטת בדרכה אל הכבשנים, והנוסעים שבה ידעו היטב להיכן הם נוסעים. אורה של מתח איום ונורא שררה במקום, הפחד מן הבאות עמד שיתק את רוב רובם של הנוסעים המבועתים. ר' עזריאל דוד ידע כמו כולם להיכן הוא נוסע, אך משהו ניצת בו, הוא הרגיש חום של אמונה שמציף את כולו והוא התחיל לזמזם ספק לעצמו ספק לסובבים אותו את הלחן שכעת עלה במוחו, אני מאמין... אני מאמין... הוא שר במתינות ובנחת של בן העושה